

Välkommen! Det här är Skärgårdshavets biosfärområdes nyhetsbrev.
Här informerar lokala aktörer om aktuell verksamhet för en hållbar utveckling i
Skärgårdshavets biosfärområde.

Nyhetsbrevet finns på två språk på biosfärområdets hemsida www.biosfar.fi

Anna Moa Westerlund-Rönnberg, koordinator (vikarie), 040-356 2655
Pia Prost, koordinator tf, 050-338 1710

fr.o.m. 1.1.2019 Katja Bonnevier (50 %) och Pia Prost (50 %)

BASTU PÅ VITÖREN

Finns det något mer drömskt än att simma mitt i havet, att sedan kunna värma sig i en bastu för att ännu en gång ta sig ett kylande dopp? Detta är en verklighet för många med privat bastu i Åbolands skärgård men är sedan midsommar 2018 även en möjlighet för alla med tillgång till en båt.

I början av 2018 påbörjade August Almqvist Jansson sitt examensarbete i arkitektur på Lunds tekniska högskola – *Arkitektur genom praktik*. Istället för att endast göra ett teoretiskt arbete var idén att utmana den traditionella rollen som arkitekter har och närma sig byggandet för att utreda frågor kring vad som händer när arkitekten också bygger och hur själva praktiken – *att bygga* – påverkar gestaltningen. Målet var att hitta ett nytt träbyggnadssystem och applicera det på en byggnad. Bastun var den givna byggnadstypen på grund av dess tydliga funktion, kulturella koppling och storlek.

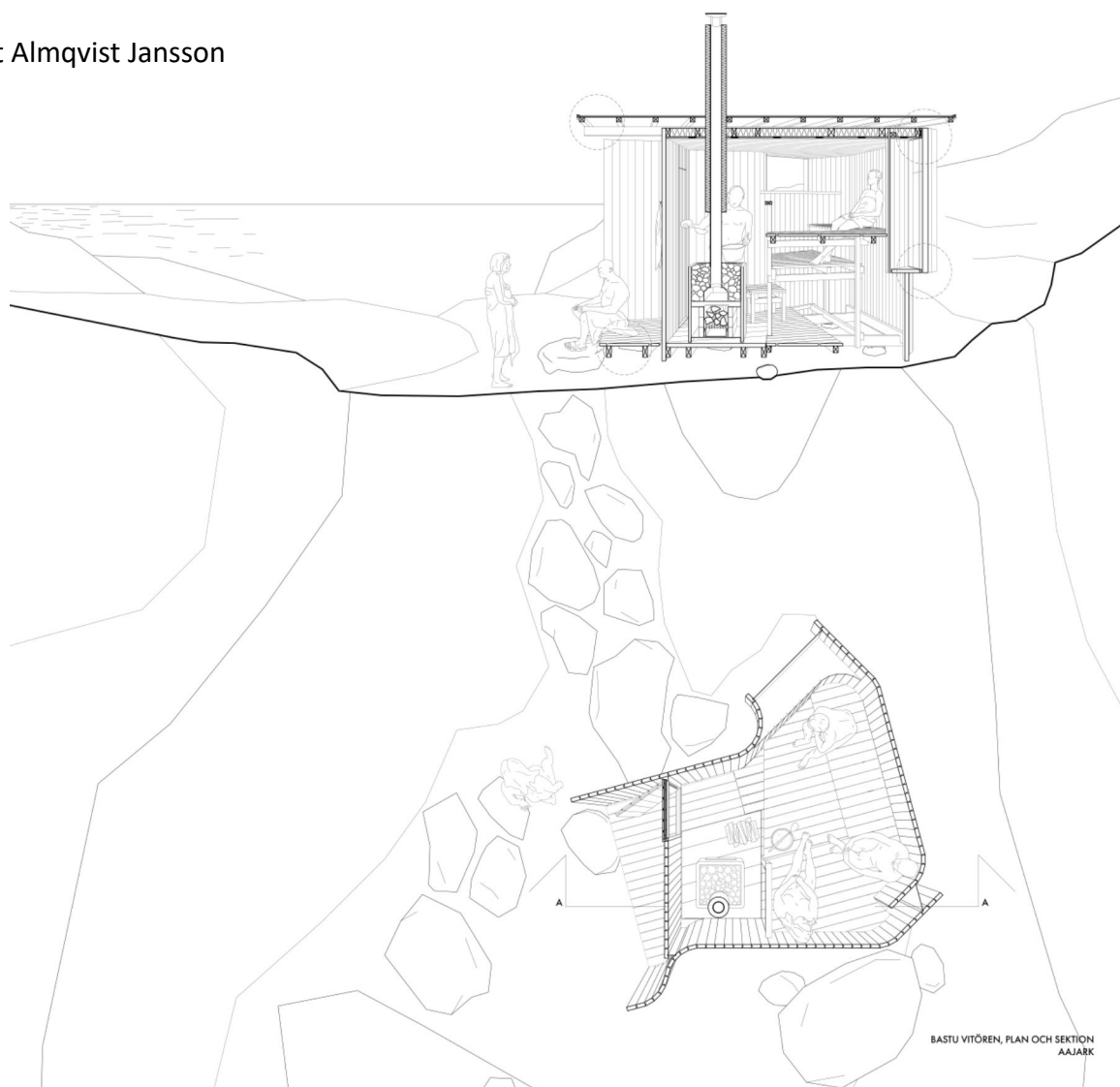
Skärgårdshavets vinterträff 1.3.2019 i Kasnäs!

Bastun skulle bli en byggd förlängning av allemansrätten placerad i Houtskär. Byggnaden gestaltades och prefabricerades på Lunds Tekniska Högskola under våren 2018 och transporterades genom Sverige till Houtskär i mitten av april då isen förväntades vara borta. Montaget av bastun pågick under de två första veckorna av maj för att sedan återupptas i juni efter att examensarbetet ställts ut och presenterats i Lund. På midsommardagen invigdes bastun och har sedan dess besökts av turister och skärgårdsbor. Hela processen finns att följa på instagramkontot *arch_practice*.

Vitören tillhör Nåtö by, ön ligger i brytpunkten mellan Stora Skiftet och Skiftet precis väster om Skorvskär och Immaskär. Ön är samägd sedan den tid då fisket utgjorde en betydande resurs för lokalbefolkningen och genom det delade ägarskapet fick alla i Nåtö by tillgång till det goda fiskevattnet i Skiftet. Invånare från Asterholma (Åland) sägs också ha tagit sig till ön för att fiska och köpslå. Bastun är vår tids sätt att använda Vitören på. En bastu som står öppen för alla i skärgården att använda.

Vitören har en yta på drygt två hektar, där finns många häckande fåglar, så som grisslor och labb. Under sommaren 2018 hade Vitören cirka 150 besökare varav många badade i bastun. En del av dem har stött på varandra och Vitören har än en gång blivit en nod vid skiftet som lockar besökare från båda sidor Skiftet.

August Almqvist Jansson

Nytt inom biosfärområdet

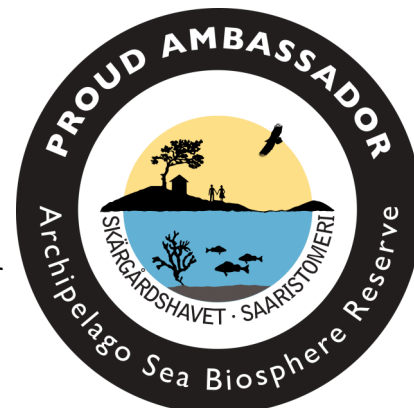

Nya ambassadörer ger biosfärområdet synlighet

Skärgårdshavets biosfärområde vill lyfta fram sin verksamhet och samtidigt hitta nya vägar att bättre sprida information och kunskap om vad som är på gång. En ny kanal för detta är en utbildning av biosfärambassadörer

(<https://www.abo.fi/nyheter/utbildning-for-biosfarambassadorer/>).

En biosfärområdesambassadör har kunskap, intresse och engagemang att sprida vidare information om biosfärområdet i sina kontaktnät. Som ringar på vattnet utökas kunskapen och hela Åbolands skärgård gynnas av en ökad synlighet. Tanken är att ge olika aktörer med olika bakgrund - t.ex. företagare, guider, lärare, föreningsaktiva - inom Skärgårdshavets biosfärområde grundläggande kunskaper om det egna biosfärområdet.

Under utbildningen får deltagarna handledning och verktyg att konkret koppla ihop fakta om biosfärområdet och en hållbar samhällsutveckling med sin egen verksamhet. En lokal företagare eller guide har också möjlighet att ansluta sig till biosfärområdets partnerprogram och får då använda områdets partnerlogo på exempelvis sin hemsida.

Under fem träffar från december 2018 till våren 2019 kommer de blivande biosfärambassadörerna att fundera kring sina egna roller i sammanhanget utgående från information om biosfärområden och hållbar utveckling, det unika med Skärgårdshavet samt verkstäder kring design thinking och storytelling. Idén med biosfärambassadörer kommer från Sverige, men innehållet i denna kurs är anpassad efter lokala behov och förutsättningar.

Intresset för denna första utbildningsomgång har varit stort. Drygt 40 personer kommer att delta på den första kursträffen den 3 december. Deltagarna kommer främst från Åbo och Åboland, men också från Västra Nyland och Åland. Många har en koppling till turism, men det är en divers skara med allt ifrån företagare till guider och lärare. Precis som vi arrangörer önskade.

Kursen arrangeras i samarbete mellan Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi och Skärgårdshavets biosfärområde. Detta är möjligt tack vare understöd av Svenska kulturfonden, Brita och Albin Löfgrens stiftelse samt sparbanksstiftelserna i Åboland.

Cecilia Lundberg, CLL, ÅA

Ett gäng glada ambassadörer vid det första utbildningstillfället. ©Pia Prost

Skolbåtar i Nagu

Kyrkbackens skola i Nagu har fått tre roddbåtar med tillhörande aktersnurror för undervisningen. Det har länge funnits en önskan i lärarkåren att kunna satsa mera på sjövätt och med hjälp av Sparbanksstiftelsen har föreningen Hem och Skola i Nagu kunnat uppfylla den. När båtarna skaffades ordnade skolan en tävling där elever och personal fick komma med namnförslag till båtarna. Namnen blev Vinden, Vågen och Brisén. Namnen hittades på av en elev i åk 7. Båtarna döptes så som en båt ska döpas, men förstås med vatten och inte med champagne.

KYRKBACKENS SKOLA

Biosfärområde Biosfärialue

En skoldag till sjöss

Vår skola skaffade båtarna för att utveckla undervisningen och för att eleverna ska lära sig mera om båthantering och sjövätt. Båtarna kan användas i många olika ämnen, t.ex på gymnastik-, fysik- eller biologielektionerna. Vi i åk 9 har använt dem ett par gånger på gymnastiklektionerna då vi har haft olika roddtävlingar och stafetter. Vi fick också möjlighet att spendera en hel skoldag till sjöss.

Dagen började med att vi gick till båtarna som ligger en bit, ungefär 1 km från skolan. När vi hade tankat snurrorna och packat båtarna for vi iväg. Först körde vi ut till Ominaisfjärden där vi stannade för att fiska i ca en halv timme. Efter det körde vi raka vägen till Ominais.

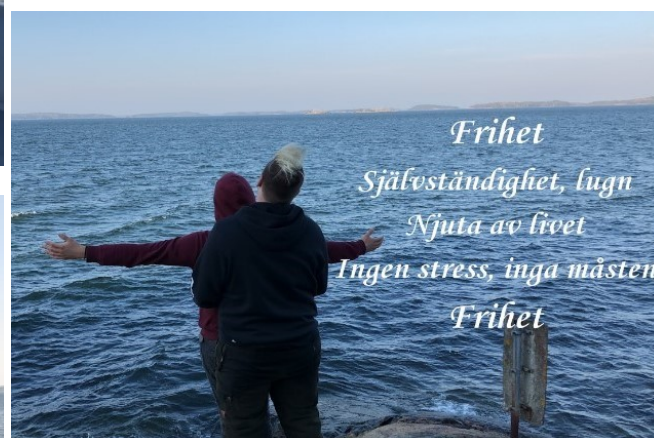

När vi kom till Ominais började vi med att gå ett varv runt ön och sökte en geocache. Efter det lagade vi lite mat. Vi hade i förväg lagat pizzor som vi bara värmden i trängian. Medan vi gick runt på ön hittade vi lite svamp. Efter pizzan stekte vi lite svamp och bacon. När vi hade ätit maten var det dags för efterrätt. På morgonen hade vi rört ihop lite plattsmet som vi tog med så att vi kunde steka plättar. Efter det packade vi ihop och for vidare. När det blev dags att åka iväg körde vi ut till Ingenjör Pettersson som vi skulle ta ett foto av. När vi hade fotat fyren fortsatte vi mot nästa ö, lilla Rilot. På vägen dit märkte vi att båtarna hade slut på bensen, då fyllde vi på från vår kanister och fortsatte färden.

På vägen hem var det motvind, vilket gjorde att det skvätte lite vatten in i båtarna men det gjorde inte så mycket. Tillbaka vid stranden var vi ungefär vid klockan två, trötta men glada. Vår båttag hade varit en rolig upplevelse och vi hade lyckats planera det hela bra. Vi tycker absolut att båtarna är en bra investering för skolan och vi tror att skolan kommer att ha väldigt mycket nytta av dem i alla årskurser!

Under båt färden hade vi i uppgift att fotografera bilder som skulle representera olika sinnesstämningar. På modersmålslektionen i skolan jobbade vi sedan vidare med bilderna och skrev dikterna här.

Texten är skriven av eleverna Cindy Henriksson, Sanni Ekblad, Christian Fagerholm och William Henriksson.

Projektnytt inom biosfärområdet

Expedition Skärgårdshavet

Öexpeditionen lär om att man kan påverka miljöns tillstånd genom egna handlingar.

Om man rörde sig i den åboländska skärgården sommaren 2018 kunde man lägga märke till glada skyltar där fiskfigurerna uppmuntrar en att göra goda gärningar för miljön. Gäddan och gängets ö-expedition är en äventyrsled som ska öka miljömedvetenheten på ett roligt sätt, berätta om livet i skärgården och erbjuda aktiviteter för barnfamiljer och andra äventyrslystna som besöker gästhamnar. På var och en av de femton öarna utmed leden finns en skylt med information och uppgifter kring olika teman som man kan göra på egen hand. De uppgifter som man gjort kan man sedan bokföra i sitt eget forskarpass där man också får stämpla när man besökt någon av öarna utmed leden. Ju fler öar man besöker, desto längre kommer man i sin forskarkarriär!

Gäddan och gängets ö-expedition var ett samarbete mellan föreningen FÖSS (Finlands öar rf – Suomen saaret ry) och Skärgårdshavets biosfärområde inom ramen för FÖSS projekt Expedition Skärgårdshavet. Inom projektet som startade i december 2017 planerades skyltar som sattes upp på öarna, dessutom ett forskarpass, en webbplats för projektet och expeditionsdagar under vilka expeditionen presenterades på nästintill alla öar utmed leden. Projektet avslutades i september 2018, men man kommer länge att få njuta av projektets resultat. Skyltarna kommer att stå kvar i minst 10 år!

Sommaren bevisade att en sådan här lärorik, men rolig expedition får ett mycket varmt mottagande och att det finns massor av ivriga forskningsresande! Ett framtida mål är därför att presentera konceptet i andra skärgårdsområden i Finland och att bygga ut leden till helt nya öar.

Expeditionens webbplats: expedition.foss.fi

FB-sida: facebook.com/expeditionen

Följ med vad som är aktuellt på webbplatsen och förbered dig inför expeditionen sommaren 2019!

Anna Halonen

Expedition Skärgårdshavet har fått 70 % av finansieringen från Leader-gruppen i samma båt – Samassa veneessä ry.

Därtill har projektet fått privat finansiering från följande finansiärer:

Ålandsbankens Östersjö-projekt, Skyddsfonden för Skärgårdshavet, Sparbanksstiftelsen i Nagu, Korpo Sparbanks-stiftelse, Åbolands skärgårdsstiftelse och William Thuring's stiftelse

Projektnytt inom biosfärområdet

Gäddan och gänget

Konceptet Gäddan och gänget är Pargas stads småbarnspedagogiks och Skärgårdshavets biosfärområdes satsning att väcka nyfikenhet för naturen och miljöfrågor bland barnen inom småbarnspedagogiken.

Gäddan och gänget utforskar skärgårdskultur!

Gäddan och gängets tema för de följande två åren är Skärgårdskultur.

Barnen inom småbarnspedagogiken får under det pågående verksamhetsåret berätta vad de tycker att skärgårdskultur är. Ett mobilt Skärgårdskulturlabb som besöker alla verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken kommer att byggas upp baserat på barnens tankar och idéer. Projektet har fått understöd från utbildningsstyrelsen för främjande av innovativa lärmiljöer inomhus.

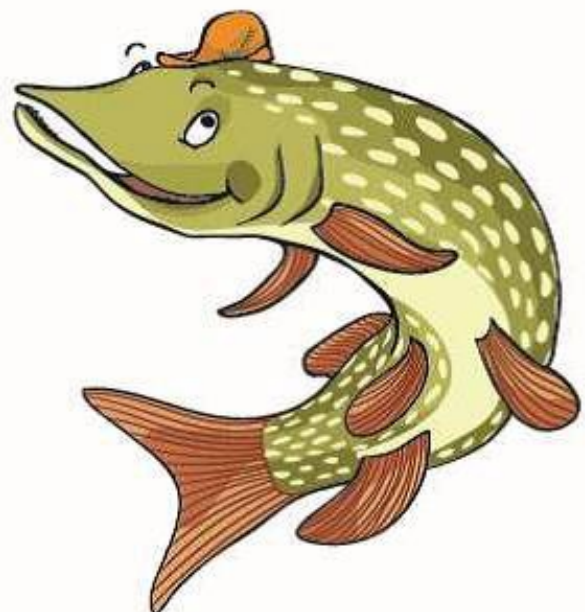
Gäddan och Gängets minsta mjukisgäddor har under hösten simmat hem till alla barn inom småbarnspedagogiken. Barnen har fått presentera saker som är viktiga för dem för mjukisgäddan. De små mjukisgäddorna har tillsammans med barnen lekt, arbetat på gården, spelat instrument, byggt hus, ätit, rest, sett på barnprogram, simmat, lekt med hundar och katter, bakat pepparkakor, sovit, tvättat tänder och en massa andra roliga saker. Då mjukisgäddan besökt barnen, har det samtidigt frågats av barnen på vilken ö de bor, för att väcka diskussion hemma hos barnen. Barnen har fått hitta på egna namn till öarna, och öarna har namngetts till allt från Pargas och Ninjafiskön till Den blåa kristallön.

Sagobåten har också gjorts redo för sin båtfärd runt i skärgården. Den har provseglat av några pilotgrupper under hösten och är nu färdig för en turné runt hela Pargas skärgård. Många ivriga små händer har redan varit med och pumpat upp sagobåten, för att sedan kasta loss och åka till sagornas värld. I sagobåten, som vi rör med inomhus, innehar barnen naturligtvis kaptens-, styrmans- och matrosposterna och genom lek och berättelser får barnen föra fram vad de tycker att skärgårdskultur är. Vi kommer också att slå rep under turnén.

Ivriga barngrupper kommer efter årsskiftet att få testa några recept från skärgården, som de sedan betygsätter och kommenterar. Efter det kommer ett Skärgårdsrecepthäfte för småbarnspedagogiken att sammanställas.

Vi hoppas på fina sagovindar med Gäddan och gänget!

Aija Mäkinen
Projektledare
Gäddan och Gängets skärgårdskulturlabb
Pargas stad

Projektnytt inom biosfärområdet

En fartfylld tredje sommar i Knattelabbet i Skärgårdscentrum Korpoström

Knattelabbet har haft en fartfylld sommar med fler än 680 ivriga barn som besökt labbet och deltagit i de olika marinbiologiska aktiviteterna. I augusti besöktes Knattelabbet även av flera skol- och daghemsgrupper. Genom att barnen fått använda riktig forskarutrustning och själva undersöka det de hittat under ytan har barnen fått en relation till djuren, växterna och algerna som bor i havet. Barn som har en relation till naturen lär sig att värna om den.

I sommar har barnen blivit tilldelade forskarpass och därigenom deltagit i projektet *Gäddan och gängets ö-expedition*. I Knattelabbet har barnen fått göra de uppgifter som hör till Knattelabbets expeditionsuppgifter. Vi har fångat djur, växter och alger i blåstången och undersökt dessa med mikroskop. Programmet har dragits på både svenska och finska, då labbet nästan varje dag besökts av barn med olika modersmål. Många språkliga diskussioner har uppkommit, då barnen samarbetat under aktiviteterna och då vi tillsammans lärt oss vad djuren heter. Många gånger kan språken hjälpa oss att komma ihåg djurens namn, t.ex. har storspiggen som heter kolmipiikki på finska, tre stora piggar. Så nu minns ni den!

I Knattelabbet har vi under sommaren även gjort vattenundersökningar och i samarbete med NTM-centralen rapporterat om algläget i Korpoström via portalen www.jarviwiki.fi. Barnen har tagit hand om två akvarier, ett med blåstång och ett med ålgräs. Barnen har matat fiskar och skött om deras livsmiljöer, genom att städa dem. I och med att det är havsvatten som kontinuerligt åker in och ut i akvariet så har vi även fått se och diskutera övergödningens konsekvenser. Då det finns mycket näring i vattnet förökar sig trådalger i hög takt och växer på och täcker blåstången och ålgräset. Som tur kunde barnen putsa den blåstång och det ålgräs vi hade i akvariet, men synd är det om den blåstång och det ålgräs som blir täckta av trådalger i vårt övergödda Skärgårdshav.

Nytt för i år har även varit barnguidningar, där barnen fått ta del av lokal skärgårdshistoria. Under den guidade rundturen anpassad för barn har barnen fått ta del av hur livet i skärgården såg ut på 1700-talet och därtill höra om Sjöslaget i Korpoström som ägde rum på den tiden. Barnen har även fått höra om hur luftballongsäventyraren och forskaren landade i skärgården med sin luftballong för 125 år sedan i samband med att husets andra utställning öppnades.

Det har varit så roligt att se hur många nyfikna barn (och vuxna) med iver utfört de olika undersökningarna, frågat och diskuterat om havslivet. I Knattelabbet har barnen fått uppleva och utforska skärgårdsnaturen och -kulturen, för att upptäcka dess mångfald och skönhet. Knattelabbet tackar finansiärerna, deltagarna och besökarna för en händelserik tredje sommarsäsong.

Skvätt och plask på dig vår vän, hoppas vi ses nästa sommar igen!

H. Fanny Nyström och Gäddan & gänget

Frivilligarbete i biosfärområdet

En vecka på Själö

Måndag morgon den 16 juli packar jag inför kommande arbetsvecka med mig utrustning som avviker en aning från det normala: gummistövlar, solkräm och ett kastspö. Till jobbet får jag dessutom åka ombord på en båt vid namn Fanny som startar från Aura å ut mot skärgården och Själö. Det är stor skillnad jämfört med min vanliga 20 minuters bilresa till kontoret i Esbo med en portfölj i handen.

Vid åstranden möts jag av Jasmin, en forskare från Skärgårdshavets forskningscentral vid Åbo universitet. Avsikten med resan är att spendera en vecka som volontär på Själö. Första dagen gick åt att bekanta sig med ön och att ställa i ordning forskningsredskapen för planktonprovtagning.

Action! Tisdagen den 17 juli började med morgonkaffe kl. 8 och sedan fick jag hjälpa till med att ställa i ordning och tanka forskningscentralens båtar. Efter lunchen startade jag, Jasmin och andra forskare mot Erstan. Med oss hade vi också en filmgrupp som höll på att spela in en dokumentär om Själö. Det togs prov så långt nere som på 80 meters djup med hjälp av "håvar" och "raketer". Cirka kl. 17 tillbaka på Själö. Sedan avrundade jag dagen med lite kastspöfiske och ett dopp i havet.

Onsdagen den 18 juli inleddes redan kl. 6 på morgonen med s.k. flaggning, vi drog alltså "en flagga" genom bestämda områden på marken för att studera förekomsten av fästingar. Jag blev slagen med häpnad av hur mycket fästingar det fanns med den följd att jag hysteriskt började leta efter fästingar på kläderna och kroppen. På eftermiddagen drog vi iväg för att samla blåstångs- och blåmussleprov vid stranden intill och kvällens höjdpunkt blev en pizzaresa till Nagu.

Torsdagen inleddes på samma sätt som onsdagen med flaggning kl. 6 och resten av dagen gick åt till att ta upp och måla en av forskningsbåtarna.

Hela veckan var som ett äventyr! Själö har verkligen en intressant historia. Den känner man av än i dag när man ser på byggnaderna, till exempel träkyrkan. Liksom historien är också naturen intressant. På ön förekommer till exempel blomsterarten pukvete som man inte har sett förekomma någon annanstans. Och så betar där får och kor.

Det märks att det är jättelångt härifrån till den hektiska miljön i ett öppet kontorlandskap. För en gångs skull känns det som om man kan samla tankarna och koncentrera sig ordentligt på en sak i taget. Jag lärde mig mycket av hela den här veckan och det var fantastiskt att få sig en titt på forskarnas vardag.

Avslutningsvis vill jag tacka alla anställda på forskningscentralen och det mycket vänliga turismfolket på Själö. Ett särskilt tack till Jasmin, Pete och hela "gänget" för förtroendet att ta med mig i arbetsuppgifterna.

Tack!

Miska Ahokas, Cisco Systems

Internationella kontakter

NordMAB-nätverket möttes vid Päijänne

Sjön Päijänne är till volymen Finlands största, till ytan den näst största. Det har redan länge funnits en stark vilja att grunda Finlands tredje biosfärområde kring Päijänne, men ännu har det inte blivit verklighet.

Årets NordMAB-sammankomst arrangerades 1-3 oktober i trakten kring Päijänne. Under dagarna fick vi bekanta oss med området. Vi övernattade på två olika ställen och färdades mellan dem med buss, båt och till fots. Vi fick se en del av Leivonmäki nationalpark och fick uppleva vackra höstfärger från vattnet.

Under mötet presenterades mycket intressant som är på gång i de olika biosfärområdena i nätverket. Nya kontakter knöts och mycket inspiration spreds.

Några exempel på sådant som är på gång i andra biosfärområden:

Ullvecka i Nordhordland Biosfæreområde: <http://www.ulluken.no/>

Länkade kustleder i Blekinge Arkipelag: <https://ark56.se/>

Hållbart fiske i Møn Biosfæreområde: <http://fishingzealand.dk/en/>

Två nya biosfärområden nomineras i Sverige: <http://biosfaromrade.org/sverige-nominerar-tva-nya-biosfaromraden-till-unesco/>

NordMAB är ett regionalt nätverk inom programmet Människan och Biosfären (MAB) som finns till för att stärka samarbete och kunskapsutbyte mellan biosfärområden som finns på jordens allra nordligaste områden. Läs mer om NordMAB: www.nordmab.com

Anna Moa Westerlund-Rönnberg

Internationella kontakter

Biosphere for Baltic

I oktober träffades företrädare för åtta biosfärområden i sex länder runt Östersjön i Skärgårdshavets biosfärområde. Träffen var den andra i ordningen inom projektet Biosphere for Baltic som lyfter fram biosfärområdenas roll i arbetet med att nå FN:s hållbarhetsmål Agenda 2030. Projektet fokuserar på mål 14 om hav och marina resurser.

Projektet finansieras av den svenska Havs- och Vattenmyndigheten, som vill uppmärksamma det framgångsrika biosfäriska arbetssättet där dialog och samverkan står i fokus. Vid träffen i Korpoström deltog flera representanter från Havs- och Vattenmyndigheten, däribland generaldirektör Jakob Granit.

– Sverige och Fiji arrangerade den stora FN-konferensen om hållbara hav 2017, berättar Granit. Alla deltagande länder beslöt att man skulle gå in för olika nationella åtaganden. Som svensk myndighet för havs- och vattenfrågor föreslog vi, att vi skulle organisera ett samarbete för biosfärområdena kring Östersjön och på det viset se vad vi kan lära av varandra. Vilka åtgärder har varit framgångsrika för att uppnå ett bättre Östersjön, vilken typ av förvaltning fungerar bra och vilka resultat kan vi se? Tanken är vi ska rapportera tillbaka på FNs följande havskonferens, som arrangeras 2019 i Portugal. Kan vi få ett ännu bättre samarbete än vi har idag för ett ökat lärande mellan de länder som har biosfärområden – det var det som vi som myndighet ville vara med och stödja.

När biosfärområdena nu samlades på Skärgårdscentrum Korpoström låg fokus på åtgärder från källa till hav, marin pedagogik och kunskapsspridning. Skärgårdshavets biosfärområde presenterade konceptet "Gäddan och gänget", som är Pargas stads småbarnspedagogiks och biosfärområdets satsning på att väcka nyfikenhet för skärgårdsnaturen och miljöfrågor hos barnen.

På fredagen fick besökarna åka ut till Brännskär och lära sig mer om Åbolands skärgårdsstiftelse och Living Archipelago, som är en fin modell på hur ett skärgårdshemman som kunde ha stått tomt nu sjuder av liv.

– Biosfärsområdet i Åbolands skärgård är en tillgång för oss alla, fortsätter Granit. Min släkt kommer från Korpoström, så det är ju väldigt roligt för mig personligen att denna träff ordnas på skärgårdscentret. Det känns fint att kunna förankra arbetet just här och lära mig mer om vad biosfärområdet gör här i min egen skärgårdsmiljö.

Pia Prost

Samhällsvetenskaperna i havsforskningen

Forskningsprofilen Havet vid Åbo Akademi kom igång med sin verksamhet på hösten 2017. Helheten stöder och genomför tvärvetenskaplig forskning om hav, särskilt Östersjön, som samarbete mellan natur-, samhälls- och ekonomiska vetenskaper (marin- och miljöbiologi, industriell ekonomi och offentlig förvaltning). Marinbiologin som traditionellt varit stark vid Åbo Akademi får nu effektivt stöd från samhällsvetenskaper och ekonomi: problem och möjligheter analyseras genom ett brett tvärvetenskapligt samarbete. Den övergripande ambitionen med profileringsområdet är att etablera en global ledande marin spetsforskningsenhet med fokus på Östersjön och på de norra havsområdena.

Som forskningstema är havet väldigt konkret. Detta underlättar skapandet av gemensamma, tvärvetenskapliga och problemorienterade projekt och perspektiv inom profileringsområdet, utan att tära på forskningens teoretiska ambition.

Östersjön mår dåligt. Syrebrist och övergödning är extremt stora problem. Klimatförändringen försämrar situationen och för med sig ytterligare andra problem. Det betyder att man måste forska kring många problem samtidigt – analysera den funktionella helheten genom tvärvetenskapligt samarbete. Östersjön kan också användas som ett laboratorium, för att lokalt och i mindre skala forska i något som senare kan hjälpa till med att lösa globala problem. En vidare utmaning är att finna lösningar som underlättar samexistensen av det moderna samhället och havets ekosystem och som främjar hållbar tillväxt.

Samhällsvetenskaperna ses sällan som en del av havsforskningen. Men egentligen behövs samhällsvetenskaper som limmet mellan ekologi och ekonomi, för att analysera hur människans behov och intressen kan sammanlänkas med naturens intressen och hur policyn kan skapas för att kombinera dessa intressen.

Den samhällsvetenskapliga forskningen inom profileringsområdet Havet vid Åbo Akademi fokuserar bland annat på analys och evaluering av politiska och administrativa institutioners inverkan inom östersjöregionen, samt på styrningsstrukturerna inom Östersjön – det så kallade flernivåstyrningssystemet (med EU, HELCOM, kuststaterna och andra aktiva organisationer inom området). Även om styrningen är rätt genomsyrande, återstår många utmaningar. Det faktum att alla Östersjöländer förutom Ryssland tillhör EU, skapar ytterligare problem i ett osäkert geopolitiskt läge. För att kunna analysera denna problematik måste den samhällsvetenskapliga forskningen ha som mål att skapa en omfattande förståelse för vad som händer i politiken också utanför den omedelbara havsmiljön.

Nina Tynkkynen och Marko Joas

NINA TYNKKYNNEN är biträdande professor inom profileringsenheten Havet, med temat governance/offentlig förvaltning.

nina.tynkkynen@abo.fi

MARKO JOAS är professor inom offentlig förvaltning.

marko.joas@abo.fi

Åbolands skärgårdsstiftelses arbete för en levande skärgård

Åbolands skärgårdsstiftelse grundades efter diskussioner inom Skärgårdshavets biosfärområde. När initiativet till Skärgårdsstiftelsen togs upplevde man att det behövdes en allmännyttig aktör som för människans talan, som kontinuerligt tar fram olika modeller för boende även på mindre öar och synliggör alla tänkbara möjligheter på bred front. Uppdraget var att hitta möjligheter för människor att även i fortsättningen bo ute i Åbolands skärgård, speciellt bortom huvudöarna.

Mest känd är Åbolands skärgårdsstiftelse kanske för framgångssagan Brännskär, där invånarantalet har gått från 0 till 4 vuxna och 2 barn sedan Åbolands skärgårdsstiftelse (tillsammans med bolaget Svenska småbruk och egna hem) köpte skärgårdshemmanet i Nagu år 2011. De första åren kännetecknades av olika utvecklings- och allmännyttiga projekt, där Skärgårdsstiftelsen var medpart, men i dag rullar verksamheten och utvecklingen på Brännskär vidare i egen regi.

Allmännyttiga projekt handlar i grund och botten om att göra en plats tillgänglig för alla, vilket betyder satsningar på information och synlighet, men även t.ex. konkret skyltning på de platser där Åbolands skärgårdsstiftelse är verksam. Byggen av naturstigar, avgiftsfria bryggor och allmänna toaletter är också allmännyttiga, då de gör nya platser i skärgården tillgängliga för allmänheten och sänker trösklar för ökad rörlighet. Satsningar av den här typen planeras som bäst för Björkholm i Pargas. På Björkholm gick Åbolands skärgårdsstiftelse år 2017 in som arrendator av Björkholms semesterby som ägs av Kurt och Gulli Kronehag. Stiftelsen hyrde sedan i januari 2018 vidare samma semesterby till ett ungt företagarpär, Johanna Yliportimo och Matthijs Admiraal – allt för att stoppa den avfolkning som ön hotades av. Nu kan företagarna vidareutveckla själva företagsverksamheten, medan Åbolands skärgårdsstiftelse i eget namn på ön kommer att satsa på allmännyttiga projekt i linje med de ovan nämnda. Ett bostadshus skall också byggas, för att säkra framtida möjligheter till året-om-boende i två hushåll på Björkholm. När Björkholm som en följd av stiftelsens satsningar får fler invånare, och samtidigt genom de allmännyttiga insatserna blir mer lättillgängligt för en större målgrupp besökare, ökar t.ex. passagerarmängderna på den förbindelsebåt som trafikerar till Björkholm. Ökad rörlighet i området ger ökad synlighet också för kringliggande öar och företag.

Både på Björkholm och på Brännskär motiverar utvecklingen våra myndigheter att upprätthålla t.ex. viktig förbindelsebåtstrafik och posttjänster i närliggande områden. Åbolands skärgårdsstiftelses arbete bidrar i förlängningen indirekt till att det fortfarande går att bosätta sig på en liten ö, ha grannar och goda kommunikationer.

Anna Franzén
vik. verksamhetsledare
Åbolands skärgårdsstiftelse rs

Projektnytt inom biosfärområdet

Nyheter från projektet KulTa - Kosthåll med konsumenten i fokus

Det är nu ett halvt år sedan KulTa-projektet startade och mycket har hänt. Skärgårdens Skördefest, som fick ett helt nytt evenemang i Restaurangdagarna, har upptagit en hel del av min arbetstid. Till nästa år vill vi att Skördefesten blir ännu större och mångsidigare. Restaurangdagarna skall sträcka sig över två veckoslut, och som komplettering till de öppna gårdarna ges också andra företag möjligheten att hålla öppet hus. På så vis hoppas vi att det ska finnas många olika ställen att besöka för såväl ortsbor som deltidsboare och besökare. En arbetsgrupp kommer att tillsättas för att utveckla skördefesten. I den ska också ingå konsumentrepresentanter. Enligt projektets verksamhetsplan ska ju konsumenten vara i fokus.

Evenemang med mat i fokus är speciellt lockande för just besökare. 75 % av all nypotatis i Finland odlas i Egentliga Finland. Alltså här där vi står. Det ska vi också lyfta fram mera. Jag har under mina år som torgförsäljare ofta hört kommentaren: "Underbart med skärgårdspotatis, här äter också barnen potatis. Det gör de inte i städerna för att den inte smakar gott där". Jag kan förstå det. Har själv ätit lunch i städer och potatisen är annorlunda än här hemma. Vad beror det på? Färskhet framför allt. Odlingsteknik, jordmånen, gödslingen, bevattningen, lagringstider och temperaturer med mera. Jag tycker att vi ska bli bättre på att bjuda till med vår goda potatis. Vi kan börja redan tidigt på försommaren. I Nagu ordnas *De Vita Päron* lördagen före midsommar, i Åbo *Neitsytperunafestivaali*. Men den goda nypotatisen kunde gärna bli föremål för matrelaterade evenemang runtom på alla öar! Låt oss börja tillsammans nästa år.

Vi har också äpplet. De fantastiska doftande frukten som börjar mogna redan i augusti och fortsätter under hela hösten. Är inte också de värda en hyllning? I Lojo firas äpplet med en egen festival. Nästa år firas äpplet i skärgården med en gemensam Äppeldag.

KulTa har aktivt samarbetat med bl.a. St Olav Waterway, vandringsledsprojektet. Leden öppnas nästa vår, men ännu finns inte riktigt tillräckligt med matservering längs leden. En vandrare behöver "tankning" med jämna mellanrum. Visste du att man kan öppna en PopUp restaurang hemma hos sig till och med 12 gånger under ett år utan att göra någon anmälan om livsmedelslokal? Det kan vara ett bra sätt att pröva på om man vill utöva sådan verksamhet. Bor du lämpligt längs leden och har tid och lust att få besökare på förhandsbokad middag så ska du komma med på den utbildning som KulTa ordnar i mars 2019 om just detta.

Resemässan i januari har igen *BUTIKEN* uppsatt på avdelningen Finlands skärgård. I *BUTIKEN* säljs fantastiska livsmedelsprodukter från hela skärgården. Där har också producenter möjlighet att själva presentera sina produkter för besökarna. Det är ett bra sätt att skaffa sig mässefarenhet i tryggt sällskap och under välorganiserade omständigheter.

För mera information om projektets verksamhet och evenemang
www.vs-lähiruoka.fi

Kosthåll med konsumenten i fokus – KulTa

Projektnytt inom biosfärområdet

Färskt och lokalt, det förväntar sig konsumenterna i Egentliga Finland av fisk

Brahea-centret vid Åbo universitet frågade i juni-juli 2018 konsumenter, professionella kök och fisk-handlare i Egentliga Finland om användning av lokal fisk och om vad de önskar av fiskrätter som serveras på skärgårdens restauranger. Enkäten genomfördes som ett led i projektet PaiKala – Paikallisen kalan asiakaslähtöinen tuotekehitys ja arvon lisääminen Turunmaalla (Kundorienterad produktutveckling och ökning av värdet för lokal fisk i Åboland).

Konsumenterna uppgav att de sätter värde på att fisken är färsk och inte djupfryst. De mest populära fisksorterna är lax, regnbåge och strömming. Strömming som säljs i Åboland kommer i synnerhet från Bottenhavet, till exempel från Pyhämaa i Nystad. Också inlagd strömming, skinnfri strömmingsfilé och böckling är permanenta favoriter. Konsumenterna ställer allt högre krav på förädlingsgraden på den fisk de köper hem och enligt enkäten är det endast ungefär var tredje konsument som tillagar hel fisk.

De konsumenter som svarade på enkäten önskar att de får lokal fisk från skärgården när de äter på en restaurang i skärgården. I synnerhet skulle man vilja se lax, strömming, gös, sik, flundra, abborre och mört på menyn. Dessa skulle kunderna helst vilja äta i en gräddig soppa, rökt, stekt i smör, gravade eller som biffar. De professionella köken (n=7) berättade å sin sida att de i huvudsak serverar inhemsk fisk, men endast två av de restauranger som svarade på enkäten var tillfredsställda med tillgången på lokal fisk.

Projektet PaiKala – Paikallisen kalan asiakaslähtöinen tuotekehitys ja arvon lisääminen Turunmaalla är ett utbildningsprojekt som vill främja fisknäringen och den lokala matkulturen genom att öka fisk-förädlingskunnandet hos dem som arbetar professionellt inom fisk- och matnäringen i Åboland. Projektet finansieras till 75 % av Finlands operativa program för Europeiska havs- och fiskerifonden 2014–2020 (NTM-centralen i Egentliga Finland) och till 25 % av Brahea-centret vid Åbo universitet.

Mervi Louhivaara

Projektnytt inom biosfärområdet

Biodlingen i skärgården - Mehiläistarhaus saaristossa ett kartläggningsprojekt

Finska Hushållningssällskapets kartläggningsprojekt om biodling i skärgården har slutförts och utredningen presenterades vid ett seminarium i Kimito i oktober 2018.

Den huvudsakliga målgruppen och nyttohavarna var biodlarna. Bakom planeringen av kartläggningsprojektet fanns en arbetsgrupp som har bestått av biodlare från bl.a. Kimitoön.

Vid kartläggningen utreddes bl.a. antalet biodlare, utveckling av produktion, försäljning, behovet av utbildning och intresse för utvidgning, vidareförädling av honung och annan utkomst från biodlingen, samarbete både med odlare och andra biodlare, intresset av samarbete (anskaffningar, försäljnings- och marknadsföringsinsatser, varumärke) m.m. I detta sammandrag tas några saker som framkom bl.a. vid kartläggningen upp.

Intresset för biodling är stort. Biodlingen växer i regionen, både i volym gällande producerad honung och antalet biodlare. Det finns ett 30-tal biodlare i Pargas-Kimitoön. I teorin är de fler, eftersom det under de senaste åren har hållits nybörjarkurser för biodlare i både Kimito- och Pargasregionen.

Av det 30-tal gamla och nya biodlare som kunde nås via kartläggningen svarade 22 på enkäten (Kimitoön 54,5 % och Pargas 45,5 %). Det är åldersgrupperna under 63 år som dominerar (ca 72,5 %) bland biodlarna, kvinnorna är i majoritet (60 %) i gruppen.

Merparten är små, mycket små till och med! Endast 2 hade fler än 10 bisamhällen år 2017. En förklarande faktor lär vara att merparten (65 %) uppfattar biodlingen som en hobby, men för var tredje är det ändå frågan om en binäring till något annat, rätt ofta bär- eller fruktodling. Samtliga har vuxit under de senaste åren, 60 % vill utvidga produktionen, så att produktionen kan vara minst det dubbla jämfört med 2017.

Lönsamheten inom branschen kunde förbättras genom ökade kunskaper, produktutveckling och förädling av produkter. Många av biodlarna har intresse av att utveckla andra produkter och tjänster ur biodlingen, såsom sorthonung och smaksatt honung, men också andra produkter som propolis, bibröd, bivax, drönare som livsmedel m.m. Samarbete med en ölproducent och fler möjligheter finns! Exempelvis turistiska besök i bigårdar.

Under projektet genomfördes en konsumentenkät i liten skala vid marknadsstånden där man sålde honung. Av de som svarade prioriterar majoriteten alltid de inhemska (100 %) och lokala produkterna (alltid 36%, ibland 44%). Av de speciella honungstyperna hade konsumenter hunnit bli bekanta med de smaksatta (12%) och t.o.m. sorthonungen hade de en del av svararna köpt eller smakat (28%).

Behovet av ett gemensamt varumärke eller logo ansågs som nödvändigt för att lyfta fram skärgårdens honung. Nätverk och samarbete betonades, men problemet är att biodlarna i Åboland är otroligt splittrade såväl regionalt som språkligt som organisatoriskt. För tillfället hör biodlarna i Åboland till flera olika lokalföreningar inom biodlarförbundet - eller inte till någon organisation. Vid slutseminariet diskuterades om man kunde bilda en egen sektion eller grupp inom Varsinais-Suomen Mehiläishoitajat.

Det kom fram att biodlarna i regionen skulle kunna bilda ett fungerande och mer aktivt nätverk. Speciellt vill biodlarna ha regelbundna träffar. Utbildningsdagar och -kvällar efterfrågas för att diskutera de problem och möjligheter som dyker upp. I undersökningen framkom att pollineringsavtal med markägare överhuvudtaget inte tillämpas i Åboland. Delvis beror det på att de odlare, markägare som skulle ha nytta av pollineringsavtal inte är medvetna om fördelarna.

När biodlingen växer vill biodlare veta mer om biodling och förädling, m.m. Kartläggningen gav ett klart bevis på att behovet av utbildning och utvecklingskunskap finns. För att kunna arrangera speciella kurser måste det finnas tillräckligt mycket intresse bakom och tillräcklig mängd deltagare. Det lönar sig att aktivt följa utbildningsmöjligheter.

Det har hoppats på något slags fortsättning. Om biodlarna skulle komma igång med aktivt samarbete, ett nätverk, skulle det säkert finnas intresse för att arrangera t.ex. speciella kurser. Det är inte hållbart om bara få är aktiva, och resten står vid sidan.

Till slut kan man konstatera att blott positiv feedback kommit in. Det deltagarna önskar är att utredningen leder till utveckling – för nutidens hobbyverksamhet.

Riitta-Liisa Pettersson

Miljö- och landskapsvårdsrådgivare
Finska Hushållningssällskapet

Finansiering av Leader I Samma-Båt – Samassa veneessä, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Finska Hushållningssällskapet. Projektets övriga samarbetspartner var bl.a. Skärgårdshavets biosfärområde, Brahea-centret, Projektet Kosthåll med konsumenten i fokus – KulTa, Axxell Brusaby och Varsinais-Suomen Mehiläishoitajat ry och projektet "Maatiloille mehiläisiä". Samarbetet handlade främst om spridning av information om projektet, och delvis utnyttjande av deras sakkunskap för kartläggningen och framtidsplanen.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

Pro Agria
Finska Hushållningssällskapet
- Suomen Talousseura

Projektnytt inom biosfärområdet

Projektet SEABASED vill tackla övergödning i Skärgårdshavet

I det finsk-svenska samarbetsprojekt som startade i april studeras nya metoder för skydd av havet och piloteras småskaliga lokala åtgärder för att minska den redan befintliga näringsämnesbelastningen i havet och för att dämpa övergödningen i Finlands, Ålands och Sveriges kustområden.

I det treåriga projektet SEABASED (Seabased Measures in Baltic Sea Nutrient Management) utvärderas de åtgärder som vidtas i syfte att förbättra havsområdets tillstånd genom att minska den interna belastningen i havet. En del av åtgärderna stöder även cirkulationsekonomin eftersom näringsämnen från havet återanvänds på land. Avsikten med projektet är att främja en öppen dialog mellan olika samhälleliga aktörer när det gäller åtgärdernas fördelar och risker samt huruvida dessa åtgärder lämpar sig för Östersjön. Projektet leds av John Nurminens Stiftelse, och samarbetspartner i projektet är NTM-centralen i Egentliga Finland, Ålands landskapsregering, Ålands fiskodlarförening samt Stockholms universitet och Länsstyrelsen i Östergötland. EU-programmet Interreg Central Baltic delfinansierar projektet som i sin helhet har en budget på cirka 2,8 miljoner euro.

Trots åtgärderna för att minska den externa näringsämnesbelastningen i avrinningsområdet är övergödningen fortfarande det största enskilda miljöproblemet i Östersjön och det förvärras av den framskridande klimatförändringens påverkan. Lagren av näringsämnen i bottensedimentet i havet har till följd av mänsklig aktivitet ökat under tidens lopp och på grund av den interna belastningen som uppstår när näringsämnen löses upp från botten för att igen utnyttjas av alger kommer påverkan av de minskningar som gjorts i den externa belastningen fram mycket långsamt. Att minska den externa belastningen är fortfarande det viktigaste sättet att bekämpa övergödningen, men det räcker inte med enbart det. Målet med projektet är därför att hitta nya sätt att minska övergödningens effekter lokalt med hjälp av havsbaserade åtgärder.

Att vattnet nära botten är syrefattigt sommartid är ett allmänt fenomen i de skyddade vikar och hölJOR i Skärgårdshavet där vattenomsättningen är dålig. Halterna av kväve och fosfor i vattnet nära botten blir alarmerande höga då näringsämnen frigörs från botten under syrefria förhållanden och kommer tillbaka ut i vattnet. Då höststormarna blandar om vattenpelaren och då ytvattnet som blir kallare och därmed tyngre sjunker till botten kommer näringsämnena upp till det produktiva ytskiktet där vårens algproduktion sedan kommer ordentligt i gång genast efter att isen smält.

I projektet använder NTM-centralen i Egentliga Finland inom sitt område en s.k. sugmuddring med lågt flöde som sedan tidigare används i insjöar i Sverige för att avlägsna ytskiktet av sedimentet. Med hjälp av metoden kan det ett par centimeter tjocka fluffiga, vattenhaltiga ytskiktet som innehåller rikligt med näringsämnen avlägsnas så att så lite som möjligt av sedimentet virvlas upp och grumlar vattnet. Att ytskiktet som innehåller nedbrytbara organiska substanser avlägsnas förväntas vid sidan av att näringsämnen försvinner även minska syreförbrukningen i sedimentets yta sommartid. Om sedimentets yta förblir syrerik, bildas det järnoxider som binder fosfor i sedimentet.

Det är bara att sticka ner händerna i gyttjan så får man information om sedimentets tillstånd.

Kvalitetskontroll av vattnet och sedimentet är en väsentlig del av uppföljningen av effekterna av de piloterade metoderna i projektet.

I Skärgårdshavets område provar man också på att binda fosfor i sedimentet genom att sprida kalkstenbaserat naturmaterial på botten. För pilotprojektet svarar Stockholms universitet och det genomförs i samarbete med NTM-centralen i Egentliga Finland. Andra metoder som piloterar i projektet är att återanvända näringsämnen genom att pumpa näringsrikt bottennära vatten till odlingar och att vårda näringsväxterna genom att fiska storspigg och skapa reproduktionsplatser för rovfiskar. På Åland håller man därtill på att ta fram ett koncept för ekologisk kompensation för att lagstiftningsvägen säkerställa ett ekologiskt hållbart utnyttjande av havet.

De metoder som piloterar i projektet utvärderas och planeras noggrant innan de genomförs för att de risker som är förknippade med dem kan kartläggas och hanteras. Projektet ger ny information om de havsbaserade metodernas lämplighet, verkan, kostnadseffektivitet och risker. Den information som projektet ger kommer avslutningsvis att sammanställas för eventuell fortsatt användning av metoderna. Om följderna av övergödningen kan stävas och livsmiljöerna i havet därigenom förbättras lokalt, skulle det även öka välbefinnandet hos dem som bor i området.

Irma Puttonen

Planerare, NTM-centralen i Egentliga Finland

Projektets webbplats finns på adressen: <https://seabasedmeasures.eu/>

Projektnytt inom biosfärområdet

En portion av ett renare Skärgårdshav – tack!

Målet med projektet SaaRa är att minska effekterna av matsvinnet i turistmålen runt om i Skärgårdshavet. Projektet vill utveckla hanteringen och återvinningen av det biologiska avfallet från restaurangerna och hamnarna på pilotöarna Sjalö, Öro och Jurmo.

Restaurangtjänster och mat är en väsentlig del av en turistupplevelse. Turisterna vill också ha ett allt större utbud av tjänster i de mål de besöker och därför är det just turisterna som blev den primära målgruppen för det budskap som projektet vill förmedla. Genom information och kommunikation vill vi uppmärksamma turisterna på kopplingen mellan matsvinnet, näringsämnescirkulationen och övergödningen. Projektets budskap fick tyngd också av de enorma mattorna av blågröna alger i somras. Det visade sig att turisterna var intresserade av hur man kan stävja matsvinnet och urlakningen av näringsämnen.

Utöver information och kommunikation följde projektet också upp hur mycket matsvinn det blev på pilotrestaurangerna. Förutom att matsvinnet har konsekvenser för miljön är det också ekonomiskt ohållbart. Mängden bioavfall vägdes och bioavfallskärlet tömdes i en kompostbehållare. Detta gav vid handen att matsvinnet de facto är ganska stort, 20–50 kg per dag. Visserligen var en del av svinnet oätbart berednings-, tillagnings- och förvaringssvinn. De största utmaningarna med hanteringen av matsvinnet på restaurangerna på öarna är att det är svårt att förutse mängden turister och att logistiken är utmanande.

Det är viktigt att minska matsvinnet och tänka på näringsämnescirkulationen i turistmålen med känslig havsmiljö runt om i Skärgårdshavet.

På pilotöarna komposterar bioavfallet från restaurangerna.
Fotot är från bioavfallsstationen på Sjalö.

Bioavfallet i sig innehåller mycket vätska och är tungt. Att forsla bort det från öarna för fortsatt behandling är dyrt. Därför är det smart både ekonomiskt och med tanke på miljön att behandla bioavfallet lokalt ute på öarna till exempel genom kompostering. Inom ramen för projektet köptes det varmkompostbehållare av märket Biolan till Sjalö, Öro och Jurmo för restaurangernas behov och även för hamnarna för båtfolkets bioavfall. På Öro finns utöver dessa också en "industriell" kompostbehållare av Solotop som används av restaurangen. Båtfolket önskade att det fanns fler kompostbehållare uttryckligen i hamnarna runt om i Skärgårdshavet.

Inom ramen för projektet försöker vi kläcka idéer för hur man kunde återvinna näringsämnen ute på öarna. Det bästa vore om kompostjorden kunde tas till vara på öarna och inte behövde forslas bort. Det kommer att tas prov på kompostjorden för analys av näringsämnen för att hitta ett lämpligt användningsändamål för jorden. Under 2019 kommer projektet SaaRa att fokusera på att separat följa upp svinnet av oätbar och ätbar mat, produktifiera matsvinnet, diversifiera återvinningen av kompostjorden och förbättra framförhållningen när det gäller kundvolymerna. Följ vad som är på gång i projektet på sociala medier och på projektets blogg eller ta kontakt så berättar vi gärna mera.

Miljöministeriet deltar i finansieringen av projektet SaaRa via programmet för främjande av återvinningen av näringsämnen och förbättring av Skärgårdshavets tillstånd. Projektet är ett led i regeringens spetsprojekt Kretsloppsekonomin slår igenom och vattendragen istandsätts. Projektet delfinansieras av Stiftelsen Centrum Balticums Skyddsfond för Skärgårdshavet. Projektet genomförs av Brahea-centret vid Åbo universitet och Håll Skärgården Ren rf.

Twitter @annospuhtaampaa

facebook <https://www.facebook.com/annospuhtaampaa/>
<http://annospuhtampaa.fi>

Leena Erälinna, projektchef
Brahea-centret vid Åbo universitet

Projektnytt inom biosfärområdet

SKÄRGÅRDSHAVETS BIOSFÄROMRÅDE MEDVERKAR I UTVECKLINGEN AV NÄRINGSÄMNESÅTERVINNINGEN I KOMMUNERNA

En smart användning och återvinning av näringsämnen berör alla. Näringsämnen är en källa för tillväxt på samma sätt som jord, vatten, luft och solljus. Slösaktig användning av näringsämnen är slöseri med råvaror och orsakar miljöutsläpp, vattenförorening och skador för människan. Det kan man tydligt märka av också i form av algbloomningar i Skärgårdshavet om somrarna.

Genom att återvinna näringsämnen sparar man produktionsinsatser, förbättrar självförsörjningen i matproduktionen och ökar matsäkerheten, förbättrar vattnets tillstånd och minskar miljöskador. Att återvinna näringsämnen är effektiv användning av resurser och konkret cirkulär ekonomi. Genom olika åtgärder för att återvinna näringsämnen, som till exempel bioenergibaserade lösningar och användning av återvunna gödselmedel som ersättare för jungfruliga mineralresurser, kan man stävja klimatförändringen.

Kommunerna har en viktig roll när det gäller att återvinna näringsämnen i sitt område. Genom att delta i näringsämnesåtervinningen kan kommunerna förbättra vattnets tillstånd i sitt område, stödja lokala miljöpositiva näringar och uppnå kostnadsbesparingar i sin egen verksamhet. En kommun kan vara en vägvisare i näringsämnesåtervinningen bland annat när den organiserar sina tjänster, genom upphandlingar och inköp som främjar näringsämnesåtervinningen och som en ansvarsfull markägare inom jord- och skogsbruk. De kommunala bolagen, i synnerhet i vattendistribution, hantering av avfall och avloppsvatten samt energi, är viktiga partner när det gäller att främja näringsämnesåtervinningen. Som utvecklare av olika plattformar och infrastruktur kan kommunen stödja Living Lab-miljöerna och främja andra försök inom näringsämnesåtervinning. För att det ska uppstå sådana nätverk som behövs för återvinning av näringsämnen kan kommunerna verka för att resursflödena och aktörerna möts, koordinera verksamheten i sitt område och lyfta fram framgångssagor från sitt område.

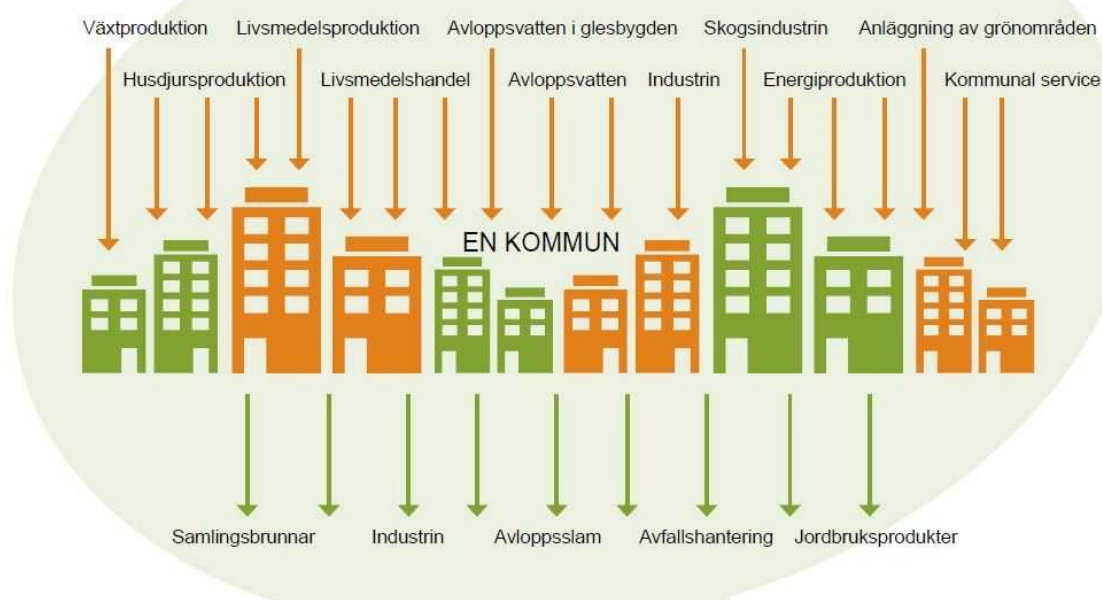

Skärgårdshavets särdrag, alla havsområden, öar, holmar och skär som dominerar landskapet, de långa avstånden, att området används flitigt för rekreation, att antalet fritidsboende är stort och att många verksamheter i området påverkas av havets tillstånd, skapar särskilda utmaningar för området, men samtidigt också särskilda möjligheter för återvinning av näringsämnen. Effektiv och ekonomisk logistik och lokala lösningar har en nyckelposition i Skärgårdshavet.

Projektet RANKU 3 stödjer kommunerna på ett nationellt plan i deras arbete för att bli näringsämnesneutrala

För att bättre strukturera upp kommunernas arbete för återvinning av näringsämnen har det tagits fram ett koncept om en näringsämnesneutral kommun. Med hjälp av konceptet kan kommunerna plocka fram åtgärder och tillvägagångssätt som är lämpliga för just dem ur en mångsidig verktygslåda för näringsämnesåtervinning. Arbetet kräver inte betydande extra resurser, utan i många fall räcker det med att se över och justera de nuvarande tillvägagångssätten mot cirkulär ekonomi.

Bedömning av flödet av näringsämnen i kommunen

För att förankra konceptet har man startat upp ett nationellt projekt Näringsneutral verksamhet till kommunal praxis (Ravinneneutraali toiminta kunnan käytännöksi, RANKU 3) som ska pågå i två och ett halvt år. Projektet samlar goda exempel för att spridas över landet och stödjer kommunerna och andra intressentgrupper i att arbeta näringsämnesneutralt. Skärgårdshavets biosfärområde medverkar i projektet.

Målet med samarbetet med Skärgårdshavets biosfärområde är att främja och lyfta fram åtgärder som skärgårdskommunerna redan vidtagit för återvinning av näringsämnen i Finland och eventuellt också på en bredare front via biosfärområdets egna internationella nätverk. Preliminärt har man valt att fokusera på fem teman: hantering av avloppsvatten, biogas, trafik och kommunikationer, matsvinn och bioavfall samt fiske och därav följande fosforreduktion i Skärgårdshavet. Målet är att öka samarbetet mellan kommunerna kring återvinning av näringsämnen och cirkulär ekonomi, företagsamheten och sådana nya öppningar som tar hänsyn till Skärgårdshavets särdrag.

Pargas stad ett av modellområdena för återvinning av näringsämnen i Skärgårdshavet

Projektet RANKU 3 arrangerade i oktober en tävling som var öppen för alla kommuner för att få kommuner att delta i projektet. Med valdes åtta kommuner. En av dessa kommuner är Pargas. För dessa exempelkommuner och -kommunsammanslutningar kommer det att inom projektet tas fram tydliga steg som tar hänsyn till deras specifika drag för att vidta åtgärder för återvinning av näringsämnen. Projektet ska också stödja kommunerna i att starta upp de konkreta åtgärderna. I Pargas inleds arbetet i början av 2019 och just nu pågår planering för hur staden ska engagera sig i projektet och vad det konkreta arbetet för återvinning av näringsämnen innebär för Pargas.

Mer om projektet:

Sanna Tikander, tfn 0295 023 019, [sanna.tikander\(at\)ely-keskus.fi](mailto:sanna.tikander(at)ely-keskus.fi)

Anni Karhunen, tfn 0295 022 878, [anni.karhunen\(at\)ely-keskus.fi](mailto:anni.karhunen(at)ely-keskus.fi)

www.ymparisto.fi/ranku

.....

Projektet Näringsneutral verksamhet till kommunal praxis (Ravinneneutraali toiminta kunnan käytännöksi, RANKU 3) stödjer kommunerna i att återvinna näringsämnen effektivt och i att införa konceptet om en näringsämnesneutral kommun. Miljöministeriet deltar i finansieringen av projektet med 191 000 euro via programmet för främjande av återvinningen av näringsämnen och förbättring av Skärgårdshavets tillstånd. Projektet är ett led i regeringens spetsprojekt "Kretsloppsekonomin slår igenom och vattendragen istandsätts". Huvudmannen för projektet RANKU 3 är NTM-centralen i Egentliga Finland och projekttiden är 1.7.2018–31.12.2020. www.ymparisto.fi/ranku

Biosfärområde Biosfärisalue

PLAST I HAVET

MUOVI MERESSÄ

Out to Sea?

The Plastic Garbage Project

3.5 – 30.9 2019 5€, 0-18y 0€

Skärgårdscentrum • Saaristokeskus • Archipelago Centre

Korpoström

www.skargardscentrum.fi

+358401391218

Museum
für Gestaltung
Zürich

drosos (...)

STIFTELSEN FÖR
ÅBO AKADEMI

SKYDDSFOND FÖR
SKÄRGÅRDHAVET
SAARISTOMEREN SUOJELURAHASTO

Biosphere Reserve

Sparbanksstiftelsen
i Korpo

A A R K .fi
Archipelago Art Residency
in Korpo Finland

Skärgårdens evenemang på nätet

Pargas • www.pargas.fi/web/evenemang
Kimitoön • www.visitkimitoon.fi/evenemang

Prenumerera på prisbelönta Tidskriften Skärgård!

Fyra nummer/år kostar 46 euro.

Prenumerera genom att gå in på www.skargard.fi eller
kontakta anita.julin@abo.fi

Skärgårdshavets Biosfärområde - en balans mellan människa och natur

En balans mellan människa och natur

Skärgårdshavets biosfärområde inrättades år 1994. Biosfärområdet har ingen laglig status och begränsar ingen mänsklig aktivitet. Den består av Skärgårdshavets nationalpark och skärgårdsområden kring den. Dess yta är 5400 km² varav 4580 km² är vatten. Inom biosfärområdet bor idag ca 3500 personer av vilka majoriteten har svenska som modersmål.

Biosfärområdet vill genom sin verksamhet stödja en ekonomisk balans och trivsamt miljö på området genom en utveckling som värnar om värdefulla kultur- och naturarv. Såväl människans, som naturens roll är viktig. Verksamheten förverkligas av olika aktörer i regionen. En koordinator är anställd för att koordinera helheten. Biosfärområdeskontoret sköts av Pargas stad, Kimitoöns kommun och Egentliga Finlands NTM-central. Övriga partners är Forststyrelsen, Åbo Akademi, Åbo Universitet och Egentliga Finlands förbund.

KONTAKTUPPGIFTER

Skärgårdshavets Biosfärområde

Pargas stad, Näringslivstjänster
Handelsmansvägen 1, 21710 Korpo

www.biosfar.fi

Facebook: ArchipelagoBiosphere

Twitter: ArchipelagoBios

Katja

Anna Moa

Pia

Katja Bonnevier, koordinator (moderskapsledig), 040-3562655, katja.bonnevier@pargas.fi

Anna Moa Westerlund-Rönnerberg, vikarierande koordinator (80%), 040-3562 655, annamoa.westerlund-ronnberg@pargas.fi

Pia Prost, koordinator (20%) 050-3381710, pia.prost@pargas.fi

fr.o.m. 1.1.2019 Katja Bonnevier (50 %) och Pia Prost (50 %)

God Jul och Gott Nytt År!

